

τετραμμένων, και ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν χορηγιῶν, μετὰ τῶσάυτης ἐκτελοῦνται μεθόδου και ἀκριβείας, ὥστε και ἡμεῖς αὐτοὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν δυνάμεθα νὰ παραδειγματισθῶμεν. Μᾶς κατέδειξε δὲ τέλος ὁ καθηγητὴς ὅτι διὰ τῆς εὐλαβείας μεθ' ἧς συνελέγησαν και τὰ ἀφανέστερα τεμάχια, και διὰ τῆς τέχνης και ἀγγιχίας μεθ' ἧς συνηρμολογήθησαν, πολλὰ τῶν ἀγαλμάτων ἀξιολόγως συνεπληρώθησαν και πλησιάζουσι νὰ καταρτισθῶσι σχεδὸν ἄρτια τὰ δύο τῶν ἀετωμάτων συμπλέγματα, τὰ μόνα, μᾶς εἶπεν, ἀ διετηρήθησαν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος. Ταῦτα ἔπραξαν οἱ Γερμανοὶ οἵτινες ἔχουσι τὰ ἐκμαγεῖα. Ἐλπίζω ὅτι ἀνώτερα ἀποτελέσματα ἐπετύχουμεν και θὰ ἐπιτύχουμεν ἡμεῖς, οἵτινες ἔχομεν τὰ πρωτότυπα.

Ἐν Βερολίῳ, τῇ 28 Ἰουνίου 1879. Ε.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΕΥΓΟΥΣ ΠΗΛΟΒΑΤΙΔΩΝ

[Ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ]

Α' Πρόσκλησις εἰς χορὸν.

Ὁ Ἰωάννης Μύλλερ «υποδηματοποιὸς ἐκ Παρισίων» κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς θύρας του ἐπιγραφὴν, πράγματι δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Ῥήγας καταγόμενος, ἠγέρθη ἡμέραν τινα ἰλιαν πρωτῶ, ἐτάυσε τὰς χεῖρας, ἠνώθησε τὸν ἐπὶ τῆς ῤίνας του πεσόντα βαμβακερὸν σαοῦφόν του και ἐπληξεν ἐλαφρῶς εἰς τὴν πλευρὰν τὴν σύζυγόν του—«Σήκω, Μαρία Κάρλοβνα! Δός μου τὰ ξυράφια, τὸ μαῦρο πανταλόνι και ἕν ἄσπρο ποκάμισο. Πρέπει νὰ πάγω τοῦ αὐλικοῦ συμβούλου Θεοδωρέγκου ἕνα ζευγάρι καλόσια ὅπου τοῦ ὑποσχέθηκα διὰ τὴν παρασκευὴν (ἡ παρασκευὴ δὲ αὕτη εἶχε παρῆλθαι πρὸ δύο ἐβδομάδων). Ἐγὼ θὰ ξυρισθῶ, και σὺ πρόσταξε τὸν Βάνικα νὰ γυαλίση τὰ καλόσια νὰ τὰ κάμη καθρέφτη. Ἦκουσες; προσέθηκεν ἐναβρονόμενος ὁ υποδηματοποιός. «Ἄς τὰ καμαρώσῃ και ἄς ἰδῇ πῶς δὲν εἶνε Ῥωσικὴ δουλειά, ἀλλὰ σαφὴ γερμανικὴ, χωρὶς ψεγάδι.»

Δὲν εἶχεν εἰσέτι παύσει μονολογῶν, ὅτε ἡ Μαρία Κάρλοβνα ἐπανήλθεν ἔχουσα τὰς πηλοβατίδας ἀνά χεῖρας και τὸ πρόσωπον φρικτὴν ἐκφράζον. «Ὁ Βάνικας ἦτο χθὲς μεθυσμένος, ἀνεφώνησε, τὰ καλόσια εἶναι χαλασμένα!»

Τὸ ξυράφιον ἔπεσεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Μύλλερ. «Νὰ ἀρῇ ὀργή! τὰ καλόσια ἐνὸς αὐλικοῦ συμβούλου! Τόσον ὠραῖα καλόσια!...» Καὶ ἤρπασεν αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς του. Ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀδιόρθωτον· αἱ πηλοβατίδες ἦσαν εἰς κακὴν κατάστασιν· ἡ δεξιὰ ἦτο ἐσχισμένη κατὰ τὸ πλάγιον, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἐκάλυπτε δυσώδης ὕλη.

Λύσσα κατέλαβε τὸν Μύλλερ «Βάνικα, ἀνέκραξε μετὰ κεραυνώδους φωνῆς, τί εἶν' αὐτό;...»

Εἰς τὴν θύραν ἐφάνη ἡ εὐχθὴς ἄμα και πονηρὰ φυσιογνωμία τοῦ Βάνικα, ὅστις μὲ νυσταλέους ὀφθαλμούς ἐστη ξένον ἀπαθῶς τὸ ἰνίον του.

— Τί εἶν' αὐτό; ἐπανέλαβεν ἀπειλητικῶς ὁ

υποδηματοποιός, δεικνύων τὰς πηλοβατίδας—Ἐύρω κ' ἐγὼ;—Πῶς δὲν ζεύρεις; Ἐγὼ σ' ἐρωτῶ τί εἶν' αὐτό;—Και πῶς θὰ τὸ ζεύρω ἐγὼ;

Ὁ Μύλλερ, ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς ὀργῆς, ἔτυψε τρεῖς διὰ τῶν πηλοβατίδων τὸν Βάνικαν κατὰ πρόσωπον. Ὁ Βάνικας ὠλόλυξεν, ὁ δὲ Μύλλερ ἐπραῦνθη.

«Τέλος τί νὰ κάμω; ἐσκέφθη, δὲν πρέπει νὰ πετάξω τώρα τὰ καλόσια! Τοῦ αὐλικοῦ συμβούλου Θεοδωρέγκου νὰ τὰ δώσω δὲν γίνεται, ἐπειδὴ γνωρίζει ἀπ' αὐτά. Ὁ θὰ χαθοῦν ἄδικα... Κάποιου ὅμως πρέπει νὰ τὰ φορτώσω... Ἄ! εἶδες, ἕνας μουσικὸς ἦλθε ταῖς προάλλαις νὰ παραγγείλῃ καλόσια. Ἰσα ἴσα νὰ τὰ πάγω ἔς ἐκεῖνον; Ναί! μόνον πῶς αὐτοὶ οἱ μουσικοὶ... χρήματα ἀπ' αὐτοὺς μὴν περιμένῃς, τοὺς γνωρίζω. Ἄ!... ἀνέκραξεν αἰφνης, τύψας διὰ τοῦ δακτύλου τὸ μέτωπον, τὴν κυριακὴν εἶναι τὰ γενέθλια τῆς Μαρίας Κάρλοβνας.

Και περιτυλίξας τὰς πηλοβατίδας διὰ μαντηλίου, ἔλαβεν αὐτὰς ὑπὸ μάλης, φρέσας δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πῖλόν του στραβά, διότι μεταξὺ τῶν ὁμοτέχνων ἐφημίζετο ὡς φιλάρεσκος, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας.

Ἀπὸ τὴν μικρὰν Μορσκάγιαν ὅπου διέμενον ὁ Μύλλερ ἐστράφη πρὸς τὴν Κυανῆν Γέφυραν και διευθυνθεὶς πρὸς τὴν Κολόμνην¹ ἔστη ἐνώπιον ὑψηλῆς οἰκίας ἀκαθάρτου ἐξωτερικοῦ, παρὰ τὴν πύλην τῆς ὁποίας ἐκάθητο θυρωρὸς παίζων ἐπὶ τριχορδου κιθάρας.

— Ἐδῶ κάθεται ὁ κ. Σούλτζ; ἠρώτησεν ὁ Μύλλερ· ὁ θυρωρὸς ἠένισε τὸν γερμανόν, εἶτα ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον ἀπεκρίθη.— Δὲν ἔχομε τέτοιους.— Ὁ κ. Σούλτζ, μουσικός—εἶναι ἕνας γερμανός, μὰ μουζικάντες εἶναι, δὲν εἶναι, ποιὸς τοὺς ξέρει αὐτοὺς ὅλους τοὺς μουζικάντιδες! Ἀναίθητε ἐπάνω ἐπάνω. Ἄν εἶναι αὐτὸς πάει καλά, εἰ δὲ και μὴ, ζητήσετε ἀλλοῦ.»

Ὁ Μύλλερ ἀνέβη διὰ στενῆς κλίμακος και φθὰς ὑπ' αὐτὴν τῆς οἰκίας τὴν στέγην ἔστη ἐνώπιον θύρας ἐφ' ἧς ἦτο ἐπὶ χάρτου γεγραμμένη ἐπιγραφὴ «Karl Schultz musicus.» Ὁ Μύλλερ ἀνοίξας τὴν θύραν εἶδε νεανίαν ὠχρὸν ἔχοντα ὀφθαλμούς κοίλους· ἐκάθητο δὲ στηρίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ ἀπλῆς ξυλίνης τραπέζης και κρατῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔκειντο ἀναμιξ βιβλία και χειρόγραφα τετραδία μουσικῆς. Τὸ δωμάτιον ἦτο κενόν, ἐρημον, και μόνον εἰς τὴν γωνίαν ἀχρῖνά τινα καθίσματα ἐφαίνοντο σχηματίζοντα κλίνην. Οἱ τοῖχοι, λευκοὶ ἄλλοτε, ἠκολούθουν τὸ ἐπικλίνας τῆς στέγης. Ἄλλως τε, ἐν τῷ δωματίῳ ἐπεκράτει τὸ κενὸν και ὁ ζῶφος ἐκεῖ κάτκει ἡ πτωχεῖα ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ γυμνότητι. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εἰκὼν κατέπληξε τὸν Μύλλερ, και ἔστη ἀκίνητος παρὰ τὴν θύραν, μὴ

1. Πτωχὴ συνοικία ἐν Πετρούπολει.

ἐννοῶν ὅποιον αἴσθημα τὸν κατέλαβεν. Ὁ ἀγαθὸς γερμανὸς, καταπλαγεὶς ἐνώπιον τοιαύτης ἀθλιότητος, ἀπώλεσε τὸ θάρρος καὶ μετὰ κόπου ἐπέβλησε.

— Τὰ καλὸςία σὰς εἶναι ἔτοιμα. . .

Ὁ νεανίας ἐστράφη καὶ ἠένισε μετὰ θλίψεως τὸν ὑποδηματοποιόν.

— Σὰς εἶπα, ἀπεκρίθη ὅτι θὰ ἔλθω ὁ ἴδιος νὰ τὰ λάβω. Τώρα γρήματα δὲν ἔχω.— Πῶς γίνεται, κύριε Σούλτζ, ν' ἀνησυχεῖτε; Λογαριάζομεθα ἔπειτα. Τώρα ὁ καιρὸς εἶναι ὑγρὸς καὶ τὰ καλὸςία χρειάζονται. . .» Ὁ δυστυχὴς μουσικὸς ἠγέρθη καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Μύλλερ, τῷ εἶπεν.— Εἴσαθε καλὸς ἄνθρωπος!

Ὁ Μύλλερ ἐταράχθη. Τὸν ἔτυπεν ἡ συνειδήσις· ἠθέλησε νὰ φύγῃ τὸν πειρασμόν, ἀλλ' ἠγνόει τί νὰ πράξῃ. Τὴν κυριακὴν ἦσαν τὰ γενέθλια τῆς συζύγου του καὶ ἐμελλον νὰ ἔλθωσιν ἐπισκέψεις.— Κύριε Σούλτζ, ἐφιθύουσεν ἐκ νέου στρέφων μετὰ τῶν χειρῶν τὸν πῖλόν του. Ἔχω. . . νὰ σὰς. . . νὰ σὰς. . . παρακαλέσω. Τὴν κυριακὴν εἶναι τὰ γενέθλια τῆς γυναίκας μου Μαρίας Κάρλοβνας, καὶ θὰ ἔχωμεν προσκεκλημένους. Λοιπὸν ἐπεθύμουν νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. Ἡ Μαρία Κάρλοβνα ἀγαπᾷ πολὺ τὸν χορὸν καὶ κἀνενα δὲν ἔχομεν νὰ παίξῃ, καὶ διόχως χορὸν, ξέρετε, εἶναι στενοχώρια. Ἀκόμη καὶ τοῦ Πρεμφέρερ ἡ γυναῖκα τρελλαίνεται διὰ τὸν χορὸν.— Καὶ ποῖαν ὄραν; ἠρώτησεν ὁ Σούλτζ.— Εἰς τὰς ἔξῃ ὥρας, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Μύλλερ, εἰς τὰς ἔξῃ. Ὁ ἄνοιασθούμε νὰ μὴ στενοχωρηθῆτε, καὶ διὰ τὰ καλὸςία, παρακαλῶ, μὴν ἔχετε ἔννοιαν. Δὲν ἀξίζουσιν τὸν κόπον! . . . Μὰ θὰ χαρῆ ἔξαφνα ἡ Μαρία Κάρλοβνα;» Καὶ ὅλος χαρὰ ὁ Μύλλερ ἔτρεξεν οἰκადε, ὑποτονουρίζων καθ' ὁδὸν ἀσμάτια καὶ χροῦς.

Ὁ δὲ δυστυχὴς μουσικὸς κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ἀχυρίνης ἑδρας του, καὶ καλύψας διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον, ἔκλαυσε πικρῶς. «Ποῦ κατίντησα! ἐσκέφθη. Δι' ἐν ζευγὸς πηλοβατίδων ὀφείλω νὰ παίξω ὀλόκληρον νύκτα εἰς τὴν ἐορτὴν ὑποδηματοποιού! . . .»

Β' Παιδικὴ ἡλικία.

Ὁ Κάρολος Σούλτζ ἐγεννήθη ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ πατήρ του, εὐγενὴς εὐκατάστατος γερμανικὸν ἔχων τὸ φρόνημα, κατόκει, οὐχὶ μακρὰν τοῦ Δουσελδόρφ, εἰς τι κτῆμά του ὅπου, γέρων ἤδη, εἶχεν ἀποκατασταθῆ. Ἡ σύζυγός του εἶχε πρὸ πολλοῦ ἀποθάνει, τὸν οἶκον δὲ διηύθυνε οἰκονόμος κακεντρεχὴς καὶ ὀργίλη, Μαργαρίτα καλουμένη. Ἐν γένει, ὅπως οὐδὲν ὑπάρχει ἀνοητότερον ἀνοήτου γάλλου, οὕτως οὐδὲν ἀπεχθέστερον θυμώδους Γερμανίδος. Ἡ Μαργαρίτα ἦτο γυνὴ τεσσαρακοντούτις, ὑψηλὴ, ἰσχνή, μὲ παρσιᾶς πορφυρᾶς, φόβος καὶ τρόμος τῆς οἰκίας ὅλης. Τὸ κυριώτερον μέσον δι' οὗ ἐμάγευε τὸν γηραιὸν Σούλτζ ἦτο ἰδιαιτέρα τις τέχνη περὶ

τὴν μάγειρικὴν, μάλιστα ἐδεσμάτων τινῶν τὰ ὅποια ὁ γέρων ὑπερηγάπα. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔγεινεν οἰκοδόμοινα καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως καὶ ἀπεμάκρυνεν ὅλους τοὺς ἐναντίους της. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ Μαργαρίτα ἐτίσει τὸν μικρὸν Κάρολον καθὸ ζωντανὸν ἐμπόδιον, ὅπερ ἦτο ὀλίγον δύσκολον ν' ἀπομακρύνῃ. Ὁ Κάρολος ἐφοίτα εἰς τὴ δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ Δουσελδόρφ, ἐσπούδαζε δὲ ὄχι καλῶς, ὅπως ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ζωηρᾶς φαντασίας παῖδες. Τῇ ἀληθείᾳ, οὐδὲν ὀχληρότερον τοῦ ἀποστηθίζειν ῥήματα, κλίνειν ὄνόματα οὐσιαστικὰ καὶ κηλιθνεῖν τοὺς μαυροπίνακας, ὅταν ἡ κεφαλὴ γέμῃ πύργων μαγικῶν, ἵπποτων μὲ χρυσοῦς θώρακας καὶ πάντων τῶν θαυμασίων ὅσα πλάττει παιδικὴ φαντασία. Ὁ Κάρολος δὲν προώδευε, οἱ διδάσκαλοι παρεπονούντο, ἡ δὲ Μαργαρίτα ἐβεβαίωσεν τὸν γέροντα Σούλτζ ὅτι ὁ υἱὸς του εἶναι τῆς ἀπωλείας καὶ ἄξιος ἀγρόνης. Ἐπιστρέφων ἐκ τῆς σχολῆς ὁ Κάρολος μόνον συζητήσεις περὶ γεωμῆλων καὶ ἐπιπλήξεις βαρβάρους ἤκουε. Τέλος δὲν ὑπέφερε πλέον, διότι, ἂν ἐξ ἑνὸς ἦτο πεπρωκισμένος μὲ τρυφερὰν ψυχὴν, ἀλλ' ἦτο ὅμως καὶ ὑπερήφανος μέχρι πείσματος. Ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν χαρακτήρων ἐπὶ τῶν ὁποίων σφόδρα ἐπερρεγεί μία λέξις ἀγάπης, ἀλλὰ καθ' ὧν οἷα δήποτε ἀπειλὴ εἶναι ἀνίσχυρος.

Ὅσο μᾶλλον τὸν ἐπέπληττον, τόσο μᾶλλον ἀπεστρέφετο τὰ γράμματα, καὶ οἱ λόγοι τῆς Μαργαρίτας θὰ ἠλθέουσιν, ἂν παράδοξον συμβᾶν δὲν ἦνοιγεν αἰφνης πρὸ αὐτοῦ νέαν ὁδόν.

Ἡμέραν τινὰ ἐπλανᾶτο ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Δουσελδόρφ δακρύων. Ὁ πατήρ του τὴν πρῶταν τὸν εἶχε ζυλίσσει, ἡ δὲ Μαργαρίτα τὸν ἐδίωξεν. Ὁ δυστυχὴς παῖς, τὴν γραμματικὴν ἔχων ὑπὸ μάλης, ἔστη ἐνώπιον ἐκκλησίας καὶ παρεδόθη εἰς σκέψεις. Πικρὰ ἦτο ἡ τύχη του· εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου του εὐρίσκετο μόνος, ἡ δὲ ψυχὴ του ἐζήτει ὑποστήριγμα. Ἦγνόει τὸ δύσμοιρον τί νὰ πράξῃ. Τίς θὰ τὸ ἐλυπεῖτο; Ἀκουσίως εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν, ἵνα διασκεδάσῃ τὴν θλίψιν τοῦ ἐκάθησε καὶ ἤρατο ἀκροώμενον τῆς διδασχῆς. Ἡ διδασχὴ ἐτελείετο, τὴν ἠκολούθησε δὲ μεγαλοπρεπῆς ἤχος ὀργάνου. Ὁ παῖς ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἠκραῖτο. Νέον, θερμὸν, ἀνέκφραστον αἴσθημα τὸν κατέλαβεν ὅλον. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐνώπιόν του ἀνεῖλισετο νέος, ἀπέραντος κόσμος, αἱ ἰδέαι του ἐταράχθησαν καὶ τῷ ἐφάνη ὅτι ἡ ψυχὴ του εὐρύνεται, ὅτι ὁ παιδικὸς του νοῦς εἰς πάντα ἔχον τοῦ ὄργανου ἐνδυναμοῦται. Ἐβρίγησε καὶ ἔκλαυσεν. Ἦδη ἐγνωρίζε τὸν προορισμόν του, ἡ παρηγορία εὐρέθη, ὁ σκοπὸς ἐπετεύχθη, ἦτο μουσικὸς.

Ἀρχάσας τῆς λειτουργίας, ὁ Κάρολος ἔστη εἰς τὸν νάρθηκα, μετ' ὀλίγον δὲ κατέβη τὴν σκολιὰν κλίμακα ὁ μουσικὸς, γέρων φέρον φανάκην καὶ δίοπτρα ἐπὶ πελωρίας βίνος. Ὁ Κάρολος τὸν

ἔσταματίσθε.—Σίς ἐπαίξετε;—'Εγώ.—Λαμπρά ἐπαίξετε!

Τὸ γερόντιον ἐγέλασεν. Ἡ ῥίς του ἐφάνη ἔτι μακροτέρα, τὰ δὲ ἐπ' αὐτῆς δίοπτρα ἀνεκίρτησαν.—Θέλω νὰ σπουδάσω μουσικὴν! ἐπανέλαθεν ὁ Κάρολος.—Σπούδασε.—Ποῦ κατοικεῖτε;—'Εδῶ πλησίον.—Θὰ σὰς ἀκολουθήσω, θὰ ἔλθω νὰ μὲ διδάξητε. Μὲ κάμνετε μουσικόν;

Ἡ μακρὰ ῥίς ἐγέλασεν ἐκ νέου. Ὁ Κάρολος ἠκολούθησε τὸν γέροντα εἰς τὸ οἰκημῶν του, ὅπου, γελῶν αὐτός, ἐκάθισε τὴν παῖδα ἐνώπιον μικροῦ κλειδοκουμβάλου—τοῦ μόνου κοσμήματος τοῦ πενιχοῦ δωματίου—καὶ ἤρξατο ἐξηγῶν αὐτῷ τὰ μουσικὰ διαστήματα καὶ ὄλον τὸν ξηρὸν πρόλογον τῆς ποιήσεως τῶν ἤχων. Ὁ παῖς μόλις ἀνέπνεε· τοῦ μουσικοῦ οἱ λόγοι ἐνετυποῦντο εἰς τὴν μνήμην του· ἠκοῦσθε μὲ σέβας, αἴφνης δὲ ἠγέρθη καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν μακροῦρα γέροντα, ὅπως οὐδένα ἕως τότε εἶχε περιπτύχῃ. Συνεκινήθη ὁ γέρων. Καὶ αὐτὸς ἦτο μόνος, καὶ αὐτὸς ἐπίσης δὲν εἶχε τινα ὅστις νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν καρδίαν του. Παράδοξος ὁμοιότης συνήγαγε τὸν γέροντα καὶ τὸ νήπιον. Ἀμφότεροι ἦσαν ζῆνοι ἐν τῷ κόσμῳ—ὁ μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βίου, ὁ δὲ κατὰ τὸ πέρας αὐτοῦ. Ἐν τῇ καταστάσει των ὑπῆρχε τι τὸ συγγενές. Τὸ γερόντιον ἐσφιγγεν ἐπὶ τῆς καρδίας τὸ παιδίον ὡς πατὴρ πρὸ πολλοῦ μὴ ἰδῶν τὸ τέκνον του.

Ἐκτοτε ἔζων ἀχώριστοι καὶ ὁ μικρὸς Κάρολος καθ' ἐνάσπιν εὗρισκε τὸ μέσον νὰ δραπεύῃ ἐκ τοῦ σχολείου καὶ νὰ φοιτᾷ εἰς τοῦ διδασκάλου του, τοῦ ὁποίου ἐθαύμαζε τὸν ἐνωθιαῖδον λόγον. Ὁ γέρων ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, εἰτινες, ἀπαξ προσκολληθέντες εἰς ἰδέαν τινα, εἰς ἐν αἴσθημα, δι' αὐτῶν μόνον ἀναπνεύουσι καὶ ζῶσιν· ἡ μουσικὴ ἦτο εἰς αὐτὸν καὶ κόσμος καὶ ζωὴ—ὅ,τι ὁ ἄλλος εἰς τὸ πτηνόν. Περὶ αὐτῆς ἐλάλει μετὰ σεβασμοῦ, ὡς περὶ μυστηρίου, μετ' ἔρωτος, ὡς περὶ φίλου πιστοῦ. Πλὴν οὐδέποτε ὁ ἐνωθιασμός του γέροντος ἦτο τόσο μὲγας, οὐδέποτε τὰ δίοπτρά του ἐκίρτων ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ρίνος του εἰς βαθμὸν τριούτου, ὡς ὅποτε ὠμίλει περὶ τοῦ σοφοῦ φίλου του, τοῦ μεγάλου Βετχόθεν. Εἶχον ὁμοῦ σπουδάσει παρὰ τῷ Φόν· Ἐ δὲν, καὶ νέοι ἀμφότεροι διῆλθον ὁμοῦ τὰ πρῶτὰ των ἔτη κατόπιν ἐχωρίσθησαν, ἵνα ὁ μὲν ἀποθάνῃ ἀγνωστος εἰς γωνίαν τινα τῆς ἐκκλησίας του, ὁ δὲ τελευτήσῃ ἐν πτωχείᾳ καὶ θλίψει, φέρων τὴν διπλοῦν στέφανον τῆς δυστυχίας καὶ τῆς δόξης. Τὴν πρὸς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου μουσικοῦ λατρεῖαν αὐτῆς, τὸ ἀγνόν αὐτὸ πάθος πρὸς τὴν ὑψηλὴν μουσικὴν τὸ γερόντιον μετέδωκε καθ' ὅλοκληρίαν τῷ Κάρωλῳ, ὅστις, μνηθεὶς εἰς τὸ νέον τοῦτο μυστήριον, ἔγεινε δοκιμώτατος, καὶ ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ γλώσσῃν εἰς εὐφρύμους μόνον καταληπτὴν καὶ ν' ἀνυψῇ τὴν ψυχὴν ἀνω πάσης ἐπιγειοῦ

μελέτης. Ἐκτοτε ἡ ζωὴ του ἔλαβε νέαν τάσιν καὶ ἡ εἰς τὸ σχολεῖον φοίτησις κατέστη εἰς αὐτὸν ἀφόρητος πλέων.

Τὴν δυστυχῆ παῖδα κατέβαλλεν ἡ ὑπερβολὴ τῶν ψυχικῶν του δυνάμεων. Ἐσκέφθη ὅτι διὰ τὴν ζωὴν ἤρκει ἡ ποίησις μόνη, ὅθεν καὶ κατέβαλε τὸν νοῦν διὰ τοῦ αἰσθήματος, τὴν πραγματικότητα διὰ τῆς φαντασίας, κακῶς δ' ἐκτιμήσας τὴν ἰδίαν ἀξίαν, κατέστρεψε τὸ μέλλον του. Οἱ διδάσκαλοι του μετὰ νέας ἀγανακτήσεως ἐδήλωσαν πρὸς τὸν γηραιὸν Σουλτζ ὅτι ὁ υἱὸς του ἐπὶ ἡμέρας ὅλας ἀπουσίαζε καὶ ὅτι τὰ τετράδιά του ἀντὶ λατινικῶν θεμάτων καὶ σχολίων εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, γέμουσι σημείων μουσικῶν. Ἡ Μαργαρίτα ἐθιάμβευεν, ὁ δὲ γέρων Σουλτζ ἀπαγόρευσε τῷ υἱῷ του νὰ φανῇ τοῦ λοιποῦ ἐνώπιόν του. Ἐκτοτε ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος ἦτο εἰς τὸν παῖδα ἀδύνατος. Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι μία λέξις ἀγάπης ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ, νὰ νικήσῃ τὸ πείσμα του, τοῦναντίον, ἡ ἀπειλὴ τὸν ἤρθεθιζεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Δὲν ἐζήτησε συγγνώμην, οὔτε νὰ διορθωθῇ ὑπεσβέθη—ἀλλὰ ἐκσπενδονήσας μακρὰν τὰ βιβλία, ἐγένετο μουσικός.

Γ' Νεώτης.

Οὕτω παρῆλθον τινα ἔτη.

Ὁ παῖς ἔγεινε νεανίας, ὁ μουσικός ἐσχατόγηρος· αἱ δυνάμεις τοῦ τελευταίου βαθμίδου ἐξησθένουν, τὸ τέλος του ἐπλησίαζε. Τέλος, μετὰ τινα μεγάλην ἐροτὴν καθ' ἣν ἠθέλησεν ἀφελῆτως νὰ παίξῃ ὁ ἴδιος καὶ τῶντι ἐπαίξε μετὰ βαθείας ἐμπνεύσεως, τὸν ἔφερον εἰς τὴν οἰκίαν ἀνκίσθητον, μετὰ τινος δὲ ὥρας ὁ Κάρολος ἴστατο ἤδη, σύννους καὶ ὠχρός, ἐνώπιον τοῦ πτώματός του. Ὁ θάνατος τοῦ μουσικοῦ ἦτο δευτέρα ἐπίσημος στιγμή ἐν τῷ βίῳ τοῦ Καρόλου. Μετὰ τὸν πρῶτον θρίαμβον, ἐπῆλθεν ἡ πρώτη σκέψις. Ἐσκέφθη τὸ μάταιον τοῦ κόσμου, τὸ παράδοξον τοῦτο κράμα πύρος καὶ βορβόρου, ὅπερ καλεῖται ἄνθρωπος. Τὸ πρῶτον ἤδη μετ' ἐκπλήξεως καὶ φρίκης εἶδεν ὅτι ἐν τῷ βίῳ οὐδὲν ὑπάρχει σταθερόν, ὅτι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ζωὴ εἶναι μηδέν, ὅτι εἶναι ἀπλῆ σκιά, ἀόρατόν τι καὶ ἀκατάληπτον. Ἐῖγος διέτρεξε τὰς φλέβας του καὶ ἐφοβήθη. . .

Ἦ! τί δὲν θὰ εἶδιδε τότε ἵνα κλαύσῃ ἐπὶ τοῦ στήθους ὄντος λατρευτοῦ, ἵνα πνίξῃ εἰς τὰ δάκρυα τῆς ἀγάπης τὸ νέον δηλητηριώδες αἴσθημα τὸ εἰσδύσαν εἰς τὴν ψυχὴν του! Ἐκ νέου ἔμενε μόνος, κατάμονος. Ἡ ἰδέα αὐτῆ τὸν ἐπίαζε βαρέως. Ἐνόει ὅτι ἐν στιγμῇ θλίψεως μία μόνη παρηγορία ὑπάρχει, τὸ νὰ συμμερισθῇ τὸν πόνον σου ἄλλῃ, ἐπίσης πάσχουσα ψυχὴ. Τότε ἐμνήσθη τοῦ πατρὸς του καὶ ἔδραμε νὰ ριφθῇ εἰς τοὺς πόδας του, ἵνα ζητήσῃ τὴν προστασίαν καὶ τὴν εὐχὴν του, ἵνα, εἰ δυνατόν, τύχῃ διὰ πακαλήσεων καὶ θαυμάτων, τῆς ἀγάπης αὐτοῦ,

μίας πατρικῆς του θωπείας. Ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ εὗρε μεγάλην κίνησιν· ὑπκρέται ἀνήρχοντο καὶ κατήρχοντο τὴν κλίμακα, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς ἐπαιάνιζε μουσική. Ὁ γέρον ἐτέλει τοὺς γάμους του μετὰ τῆς Μαργαρίτας. Ἐστειλε πρὸς τὸν υἱὸν του βαλάντιον περιέχον ὀλίγα χρήματα ἀπαγορεύσας ταυτοχρόνως αὐτῷ νὰ ἐμφανισθῆ ἐνώπιόν του.

Τί ἔμενον εἰς τὸν Κάρολον νὰ πράξῃ; Τὴν καρδίαν ἔχων αἰμάσσουσαν, ἔφυγε τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ ἐπλανήθη μακρὰν τῆς πόλεως ἀσκόπως καὶ ἄνευ οὐδενὸς πόθου.

Ἐκ τῶν δεινῶν ἅτινα συμβαίνουσιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μὲν εἶναι θετικά, ὠρισμένα, τὰ δὲ ἀρνητικά. Τὰ πρῶτα εἶναι γνωστὰ εἰς πάντας, καὶ ἕκαστος τὰ ἐννοεῖ· τοιαῦτα φερ' εἰπεῖν, εἶναι ἢ ἀπώλεια κτήματος, ὁ θάνατος οἰκείου, ὀργίλη σύζυγος, ἀσθένεια ὀδυνηρά. Ἀλλ' ὑπάρχουσι δεινὰ ἄλλα, ἄορατα ὄλος καὶ ἀκατάληπτα, ἅτινα θλίβουσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ψυχὴν, σπαράττουσι τὴν καρδίαν, πιέζουσιν ὡς λίθος καὶ σὲ πνίγουσι. Ταῦτα εἶναι δεινὰ ἀρνητικά, τὰ ὁποῖα ἀδυνατεῖ τις νὰ ὀρίτῃ καὶ εἰς οὐδένα ἀποκαλύπτει. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ προσπαθοῦμεν νὰ τάπορεύωμεν, ὡς ἀποφεύγει τις θηρίον ἀνήμερον· πρὸς τοῦτο δὲ καλοῦμεν εἰς βοήθειαν πᾶν ὅ,τι ἄλλοτε ἔλαμπε δι' ἡμᾶς, πᾶν ὅ,τι θερμῶς καὶ ἰερῶς ἠγαπῶμεν· σρεφόμεθα μετ' ἔρωτος πρὸς πᾶν ὅ,τι ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐπίστευε, πρὸς τὰς φιλτάτας τῶν ἡμετέρων ἀναμνήσεων.

Ὁ Σουλτζ' ἀνεμνήσθη τοῦ Βετχόβεν. Χάρις εἰς τὸν μακαρίτην γέροντα μουσικόν, ὁ Βετχόβεν ἦτο δι' αὐτὸν ἡ κορωνὶς τῶν πλασμάτων, ἡ ὑψίστη ἔκφρασις παντὸς ὅ,τι μουσικὸν καὶ ποιητικὸν ἐπὶ γῆς. Τὸν ἐφαντάζετο ἐστεμμένον γρυσσῶν δόξης στέφανον· ἐπίστευεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ ὡς εἰς προσευχὴν. Ἐπεθύμει νὰ μηδενισθῆ πρὸ τῆς θαυμασίας αὐτοῦ δυνάμεως καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ προσδοκᾷ τὸν προορισμὸν τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἀπῆλθεν εἰς Βιέννην.

Ὁ τῆς πόλεως θόρυβος, ἡ ἐν τῇ πρωτευούσῃ ζωὴ καὶ ὄλαι αὐτῆς αἱ λαμπρότητες ὀλίγα τῷ παρουσίαζον θέλγητρα. Πανταχοῦ ἤρῳτα περὶ τοῦ Βετχόβεν, ἀλλ' ἡ δὲν τὸν ἐγνώριζον, ἢ τὴν ἐγνώριζον ἀπλῶς ἐκ φήμης, ὡς ἄθρονον ἔχοντα ἀρκετὰ καλὴν φωνὴν βαρυτόνου. «Τί σημαίνει τοῦτο; διενοεῖτο ὁ Σουλτζ', ποῦ εἶναι οἱ ναοὶ οἱ πρὸς τιμὴν τῆς μεγαλοφυΐας ἀνεγερθέντες, ποῦ δὲ κρύπτεται ἡ μεγαλοφυΐα αὐτῆ; . . .»

Μετὰ τῶν ἡμερῶν, τέλος, διερχόμενος στενήν τινα ὁδόν, εἶδε μακρόθεν γερόντιον χαράττον ἐπὶ τοῦ τοίχου γραμμὰς διὰ τεμαχίου ἀνθρακος. Πιρρέκει, παιδιάρια τινα ἐδείκνυον διὰ τοῦ δακτύλου τὸν γέροντα, ἕτερα δὲ τοῦ ἔστρον τὸν ἐπενδύτην, γελῶντα ὡς τρελλὰ μεταξὺ των. Τὸ γερόντιον οὐδὲν ἐνόει καὶ ἐξηκολούθει γράφον. Τὸ

ἐξωτερικὸν αὐτοῦ ἦτο ἐκ τῶν παραδοξοτέρων· κόμη πολιά ἐπιπτεν ἀτάκτως μέχρι τῶν ὠμων, ὁ ἐπενδύτης του ἦτο εἰς ἄκρον τετριμμένος, περὶ δὲ τὸν τράχηλον ἔφερε μαντήλιον ἐρυθρόν, δίδον φανταστικὴν τινα χροιάν εἰς τὰς βαθεῖας αὐτοῦ ρυτίδας καὶ εἰς τὴν πολιάν του κόμην. Διὰ χειρὸς τρεμούσης ἔρριπτεν ἐπὶ τοῦ παπαλαιωμένου τοίχου σημεῖα, αἴφνης δὲ ἴστατο καὶ ἔκλινε τὸ οὖς, οἰνοεὶ ἀκροώμενος ἀπομεμακρυσμένον τινὰ ἦχον. Ὁ Σουλτζ' τὸν ἐξέλαβε παράφρονα. Ἐπὶ τέλους τὸ γερόντιον ἐμειδίασε σκεπτικῶς καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ παιδικοῦ ὀμίλου, ὅστις ἔπαιζε καὶ ἐσκιρτα περίξ του.

Ὁ Κάρολος ἔρριψε τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ μουσικὸν αἰσθημα ἑθέρμανε τὰ στήθη του. Εἰς τὰ ἀσυνάρτητα ἐκεῖνα σημεῖα διέκρινε νέαν, πρωτοφανῆ μελωδίαν, ἄγνωστον τι καὶ μεγαλοφυές.

— Τίς εἶναι ὁ γέρον οὗτος; ἠρώτησε διαβάτην τινά.

— Ὁ μουσικὸς Βετχόβεν.

«Ὁ Βετχόβεν!» Καὶ ἔδραμε κατόπιν τοῦ γέροντος, ἀλλ' οὗτος ἦτο ἤδη μακρὰν, καὶ βραδέως βαδιζῶν, ἔκαμψε τὴν γωνίαν καὶ ἐγένετο ἄφαντος. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφάνη εἰς τὸν Σουλτζ' ὅτι πᾶσα ἡ ἐπίγειος δόξα διήλθε πρὸ αὐτοῦ βραδέως καὶ μυστηριωδῶς, οἰνοεὶ σιὰ τις φοβερὰ, ρακώδη περιβεβλημένη στολήν. Ὁ Βετχόβεν ἐγένετο ἄφαντος, — ὁ δὲ Σουλτζ' δὲν τὸν ἐπανείδεν ἔκτοτε. Ὁ Βετχόβεν δὲν ἔμελλε νὰ ζῆσῃ ἐπὶ πολὺ, ὁ δὲ νοῦς του, πλανώμενος εἰς τὸ ἄπειρον, εἶχεν ἤδη ἀποβάλει, μακρὰν αὐτοῦ ἀπορρίψας, πᾶν τὸ γήϊνον. Ὅποιοι ἀκατάληπτοι καὶ ἀνέκφραστοι τόνοι ἐπλήρουν τότε τὴν ψυχὴν του! Ἐφάνετο ὅτι ἐστερεῖτο τῆς ἀκοῆς, ἵνα πληρέστερον ἀκροᾷται τῆς ἐνδομύχου φωνῆς τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοφυΐας, ὅπως ἐν ἡ ἐκστάσει τῆς ἐν αὐτῷ ἡχούσης ἰεράς ὠδῆς φέρῃ εἰς πέρας τὴν ὑπαρξίν του, ὡς τελευταῖον ἀναφώνημα θαυμασίου καὶ ἀνηκούστου ὕψους. . .

Καὶ τότε μόνος ὁ Σουλτζ' ἐν τῇ λαμπρῇ ταύτῃ πόλει, τῇ τοσούτον εἰδόξῳ διὰ τὸν πρὸς τὴν τέχνην ἔρωτά της, αὐτὸς μόνος ἐνόησε πόσον ὑπῆρχε μεγαλεῖον ἐν τῇ τελευταίῃ μεγάλῳ ἀνδρῶς.

Δ' Ἡ δούκισσα.

Σύγγνωθί μοι, ἀστὴρά μου ἀναγνώστρις, ἀν τὸσον ταχέως ῥίπτομαι ἀπὸ μιᾶς ἐντυπώσεως εἰς ἄλλην καὶ ἀποτόμως σὲ μεταφέρω ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην εἰκόνα. Ὁ νοῦς μου βκίεται ταχύτατα, ἐνῶ ὁ κάλαμός μου βραδέως κινεῖται, καὶ ἀπορῶ, τῇ ἀληθείᾳ, πῶς νὰ συμβιβάσω ἀμφοτέρω. Ἄλλως τε, σύ, καλὴ ἀναγνώστρις, εἶδες πλεον πῶς θλαπὰ τῆς ζωῆς εἶναι εὐμετάβλητα καὶ ἀπατηλά, καὶ δὲν ζητεῖς βίβαια νὰ εὕρῃς ἐν τῷ διηγήματί μου πλείονα λογικότητα. Δὲν ἔχει οὕτω;

Εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον ἐν ᾧ διέμενον ὁ Κάρολος, κατόκει ἐπίσης, κατέγουσα τὰ πρῶτα δωμάτια, ῥωσὶς δούκισσα, ἐλθοῦσα ἐκ Πετρούπολεως. Ἡ δούκισσα ἦτο πλουσιωτάτη καὶ ἐφριζέτο ὡς λάτρις τῶν καλῶν τεχνῶν. Περί τῆς γραφικῆς ἐλάλει μετ' ἐνθουσιασμοῦ, περὶ τῆς μουσικῆς δὲ σχεδὸν μετὰ νευρικῶν σπασμῶν. Ἐν συντόμῳ ἔχαιρε φήμην γυναικὸς ποιητικῆς ἀνά πᾶσαν τὴν Εὐρώπην. Ἦτο τεσσαρακοντοῦτις. Εἰς τὴν αἰθουσάν τῆς συνήρχοντο πᾶσαι αἱ ἐπισημότητες λόγῳ παιδείας καὶ φώτων. Ἐν αὐτῇ ὁ ζωγράφος ἔσφιγγε τὴν χεῖρα τοῦ δούκῃ, ὁ κιθαριστὴς ἠδελφούτο μὲ τὸν αὐλητὴν, ὁ ἤθοποιὸς συνεζήτει μετὰ τοῦ ποιητοῦ. Ἐπισημότης καὶ ἀξία, διπλωματία καὶ μουσικὴ συνωθοῦντο καθ' ἑσπέραν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν αἰθουσαν τῆς ῥωσίδος. Ἡ ἀλήθεια τῶρα εἶναι, ὅτι ἡ δούκισσα εἶχε χαρὰ κτῆρα θετικὸν καὶ ὅλως ἀντίθετον τοῦ προσώπου τὸ ὁποῖον ὑπεκρίνετο. Τὰ πάντα ὑπελόγιζεν ἐκ τῶν προτέρων καὶ τὰ προδιεχάρταεν, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς αὐτῆς ἦτο προπαρεσκευασμένος, καὶ πᾶσα αὐτῆς πράξις ἐκ τῶν προτέρων λελογισμένη. Τοιοῦτοτρόπως εἶδεν ὅτι διὰ τὴν αἰθουσάν τῆς, αἰθουσαν νέας Ἀσπασίας ἐχρειάζετο ἀφύκτως καὶ τεχνισμῶν. Τεχνισμῶν δὲ, ὡς δὲν σὲ λανθάνει, ἀναγνώστρια, καλεῖται πρόσωπον εὐεῖδὲς μὲ μεγαλοπρεπῆ κόμην, ὅπερ προσφέρει εἰς τοὺς ξένους τὸ τέτον καὶ μευιδιά. Ἡ ἐκλογὴ τῆς δούκισσας ἔπεσεν ἐπὶ τῆς Ἐρρίέττης. . . ἀπόρου νεάνιδος, ἥτις ἐδέχθη τὸν τίτλον τοῦτον, τὸν μεταξὺ θυγατρὸς καὶ θαλαμηπόλου, τουτέστι τὸν τίτλον *demoiselle de compagnie*, ὅπως συνήθως ξενοφῶνως λέγεται.

Ἡ νεᾶνις ἦτο ὄρφανὴ καὶ πτωχὴ. Ἡ θεία, παρὰ τῆ ὁποία ἔζη εἰς Πετρούπολιν, μετὰ χαρᾶς ἐδέξατο τὴν λαμπρὰν πρότασιν καὶ ἀπέστειλε τὴν ἀνεψιᾶν πρὸς τὴν δούκισσαν. Ἡ δυστυχὴς Ἐρρίέττα ἐκλαυσεν ἐπὶ πολὺ, διότι μετὰ θλίψεως κατέλειπε τὸν οἰκίσκον ἐν ᾧ ἔμενον ὅλαι αὐτῆς αἱ ἀναμνήσεις, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἀγαθὴ γερμανίς, θνήσκουσα τὴν νυλόγησεν, ὁ δὲ πατὴρ τῆς, πτωχὸς ὑπάλληλος ἔζη μετὰ κόπου καὶ μόχθου, ἐπὶ μακρὸν ἀναμένων βελτιώσιν τύχης. Δίφνης εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ νέου κόσμου, ἔνθα τὰ πάντα τῇ ἐφαίνοντο ξένα, ἀγρία. Ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὅπου τὴν ἐτοποθέτησαν ἐνώπιον ἀργυροῦ ἀυθέσου, προσέβαλε τὴν ἀκοήν τῆς γλώσσης νέας, εἶδε νέας πρόσωπα καὶ ξένους στολισμούς, ἔλαβε γνῶσιν νέων ἰδεῶν καὶ παθῶν, ὅλως ἀγνώστων τέως αὐτῇ. Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς δούκισσας ἦτο ὀρθός· οἱ νέοι ἤρχισαν νὰ περιστρέφονται περὶ τὴν Ἐρρίέτταν, ἐρωτύλοι καὶ κοῦφοι, ὡς πράττουσι πάντες οἱ νέοι οἱ μόνον εἰς τὴν τέρψιν ἀποβλέποντες. Ἡ νεᾶνις ἤκουε τὰς φλυαρίας αὐτῶν μετὰ πείσματος, ἐπειδὴ ἦτο πεπεισμένη ὅτι τὴν ἐθεώρουν ὡς παιδικὸν ἄθρομα, ὡς ἀπλοῦν μέσον διασκέδασης, καὶ ὅτι

οὐδὲν θερμὸν αἴσθημα συμπαθείας πρὸς αὐτὴν ἢ ἀφοσιώσεως ἐκρυπτον τὰ στήθη ἐκείνα, τὰ τοσοῦτον λάμποντα ἐξωτερικῶς. Ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ταύτης ἀπαθείας, ἡ μουσικὴ ἦτο ἡ μόνη αὐτῆς παρηγορία. Ἄλλ' ἡ δούκισσα καὶ ἐκ τούτου εἴξευρε νὰ ὠφεληθῆται. Καθ' ἑσπέραν, ὅτε ἡ αἰθουσά τῆς ἐπληροῦτο ξένων, ἀπετείνετο πρὸς τὴν Ἐρρίέτταν καὶ θωπευτικῶς τὴν παρεκάλει νὰ παίξῃ τεμάχιόν τι τοῦ Γερτζ ἢ τοῦ Καλήμ-πρένερ. Ἡ τάλαινα νέας, ἥτις θὰ ἐδίδοε τὸ πᾶν ἐν' ἀποφύγῃ τὴν θορυβώδη ἐκείνην κοινωνίαν, ἐκάθητο πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου, καὶ μεθ' ὑπομονῆς ἤκουεν ὅλας τὰς τυπικὰς φιλοφρονήσεις, ὡς σιωρηδὸν τῇ ἐπεδαψίλευον.

Ἐσπέραν τινά, ὅτε, περατώσασα λαμπρὸν *ca-pricecio* πλήρες τῶν ἰδιοτροπιῶν καὶ ἀλμάτων ἐκείνων, τῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς νεωτέροις κυμβαλισταῖς, ἐκάθητο σκεπτικῆ, ἤκουσε πλησίον τῆς τὴν ἐπομένην ἐρώτησιν :

— Τί φρονεῖτε ὑμεῖς, περὶ τῆς μουσικῆς αὐτῆς, κύριε Σούλτζ; — Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι μουσικὴ, ἀπύνητησεν ἐκεῖνος μετ' ἀπαθείας.

Ἡ Ἐρρίέττα ἀκουσίως ἀνένευσε· τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ἀνάστημα, τὸ ὠχρὸν πρόσωπον καὶ τὸ ἄτοπον τῆς ἐκφρασθείσης γνώμης, τῇ ἐφάνησαν τόσον παράξενα, τόσον ἀπρεπῆ, ὥστε ἡ γυναικεῖα αὐτῆς περιεργία, ἀκουσίως αὐτῆς διηγέθη.

«Ὅταν ὁ ἤθοποιός, ἐπανέλαβεν ὁ Σούλτζ, μετ' εὐγλύττου τέχνης ἐκφράζει ἡμῖν, ἀπὸ σκη-νῆς, ὅλα τοῦ ἀνθρώπου τὰ πάθη, εἴπατε, δὲν τὸν προτιμᾶτε τοῦ ἀνοήτου γελοιοποιοῦ, ὅστις πηδᾷ καὶ μορφαίνει ἐνώπιον τοῦ πλήθους; Ὅτε ὁ ζωγράφος, ἀνωθεν ἐμπνευσθείς, ἐξεικόνισεν εἰς ὑμᾶς τὴν ἱερὰν μορφήν τῆς Παναγίας, εἶναι δυνα-νατὸν νὰ σᾶς κινήσωσιν εἰς θαυμασμὸν γελοιο-γραφίαι; Ἡ φρονεῖτε ὅτι ἡ μουσικὴ δὲν ἔχει καὶ αὐτὴ τοὺς βαθμοὺς τῆς, ὅτι δὲν ἔχει τοὺς γελοιο-ποιοὺς αὐτῆς καὶ τὰς ἐλεεινὰς γελοιογραφίας; Πιστεύσατέ με· ὅλαι αὐταὶ αἱ ταχυδακτυλο-γρικαὶ συμφωνίαι, εἶναι ἀπλαῖ γελοιογραφίαι καὶ οὐδὲν ἄλλο.»

Ἡ Ἐρρίέττα ἤκουε μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Τὸ πρῶτον ἤδη ἤκουε τολμηρὸν λόγον, ἰδέας ἐν πεποιθήσει ἐκφραζομένας, καὶ οὐχὶ φιλοφρονή-ματα πάσης ἐννοίας κενά.

— Ἀγαπάτε τὴν μουσικὴν; ἠρώτησε στρα-φεῖσα πρὸς τὸν Σούλτζ. Οὗτος ἐταράχθη. Εἶπο-μεν ἤδη ὅτι ἡ Ἐρρίέττα ἦτο ἐξόχου κάλλους. Οἱ κυανοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον τῆς ψυχῆς αὐ-τῆς τὴν ἀγνότητα, καὶ πλουσία κόμη ξανθὴ κατέπιπε δακτυλοειδῶς μέχρι τῶν ὤμων. Ὁ Σούλτζ τὴν ἐθεώρησεν, ἐκείνη δὲ ἐπανέλαβε τὴν ἐρώτησίν τῆς. — Αἰσθάνομαι τὴν μουσικὴν, ἀπε-κρίθη μετὰ δισταγμοῦ ὁ Σούλτζ, σπουδάζω νὰ τὴν ἐννοήσω.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπλησίασεν ἡ δούκισσα. «Κύριε Σούλτζ, εἶπε διὰ τῆς θωπευτικῆς φωνῆς

της, με τὸ δικαίωμα καὶ τὸ θάρρος γείτονος, εἰς τὸ ὅποιον θρεῖλω τὴν γνωριμίαν σας, θὰ σας παρακαλέσω νὰ μᾶς παίξετε ὀλίγον. Ὁ φίλος μου, ὅστις σας ἤκουσε καὶ ὅστις μετὰ κόπου σας ἔσφυρεν εἰς τὸν οἶκόν μου, εἶναι τρελλὸς μετὰ τὴν τέχνην σας».

Ὁ Κάρολος ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ἀλλ' ἡ Ἐρρίεττα τῷ ἔρριψε παρακλητικὸν βλέμμα. Νέον, ἄγνωστον αἰσθηματὸν κατέλαθεν. Ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκυβάλου, ἦτο δὲ ὅλος τεταραγμένος. Πλησίον του ἴστατο θαυμάσιον ὄν, λευκὴν περιβεβλημένον ἐσθῆτα, τοῦ ὁποίου τοὺς χουσοῦς πλοκάμους ἐσαίαζε διαφανῆς νεφέλη κυανοχρόου καλύπτρας. Ἠσθάνετο τὸ ὄν αὐτὸ πλανώμενον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ὡς ἀγαθοποιὸν πνεῦμα ψιθυρίζον αὐτῷ οὐρανίους ἐπαγγελίας. Ἡ ζωὴ αἴφνης τῷ ἐφάνη ὠραία, ἡ ἐλπίς ἀνέλαμψεν ἐν τῇ ψυχῇ του ὡς ἀστὴρ φαινὸς καὶ ἤρξατο παίζων.

Ἡ ἔμπνευσις δὲν ἐκφράζεται διὰ λέξεων· εἰς ζωῶν ἰδέαν, λέξεις νεκραὶ δὲν ἀρκοῦσι. Μόνη ἡ μουσικὴ ἴσως, ὡς τι μετὰξὺ ψυχῆς καὶ λόγου, μετὰξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, δύναται νὰ ἐκφράσῃ ἀσθενῶς, μέρος μόνον τῆς ἀνεκφράστου θείας ἐκστάσεως, ἣτις ἐπισκιάζει τὸν ἄνθρωπον, ἀπαξ τοῦλάχιστον, ἐν τῇ ζωῇ του.

Ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ εἶπῃ, ἐξέφρασεν ὁ Σούλτζ δι' εὐλωττίας καὶ τέχνης ἀπαραμίλου. Πᾶς ὁ λαμπρὸς τῆς δουκίσσης ὄμιλος ἠγέρθη ὡς εἰς ἄνθρωπος, οἱ ἔπαινοι διεχυθῆσαν ῥαγδαίῳ· μόνη δὲ ἡ Ἐρρίεττα ἐσιώπα. Δι' αὐτὴν ὁ Σούλτζ ἦτο ὄν ὑπεράνθρωπον.

Ἡ δούκισσα κατεγοητεύθη. «Κύριε Σούλτζ! τῷ εἶπεν, ἡ ἑσπέρα αὕτη δὲν θὰ ἐξαλειφθῇ τῆς μνήμης μου. Θεωρῶ ἑμαυτὴν εὐτυχῆ, διότι, πρώτη ἐγώ, δύναμαι νὰ φέρω ἐν ταπεινὸν φύλλον εἰς τὸν δάφνινον στέφανον, ὅστις ὀφείλει νὰ στέφῃ τὴν κεφαλὴν σας. Τοῦ λοιποῦ εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σας ὡς ἡ εἰλικρινεστάτη φίλη σας».

Εἰς τὴν αἴθουσαν ἐπεκράτει ἐπίσημος παραχῆ. Πεντήκοντα χεῖρες ἔθλιψαν τὴν χεῖρα τοῦ Σούλτζ, ἀλλὰ τόσαι προσκλήσεις καὶ ὑποσχέσεις τὰς ἠκολούθησαν. Ὁ Κάρολος κῆχαρίστησε ψυχρῶς καὶ ἀπῆλθεν. Ἡ ἐπίγειος δόξα τῷ ἐφάνη μηδαμινή, ἀφ' ἧς στιγμῆς προσηθάνθη οὐρανὸν ὅλον. Ὁ πωσδῆποτε, τὴν ἐπιούσαν, ὅλη ἡ πόλις μόνον περὶ τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου ἐλάλει. Τὴν τρίτην ἡμέραν ὀλιγώτερος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο λόγος, τὴν τετάρτην δὲ παντάπασιν ἐλησημονήθη.

Οὕτω συμβαίνει εἰς τὰς μεγάλας πόλεις.

Ἐν τὴν ἐπιούσαν ὁ Σούλτζ ἐπεσκέπτετο πάντας τοὺς νέους αὐτοῦ γνωρίμους καὶ ἐξίτηι τὴν προστασίαν των, θὰ ἐξησφάλιζε τὸ μέλλον του, ἀλλ' οὗτος ἔμεινεν ἀφροντις ἐν τῷ δωματίῳ του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐλησημονήθη. Πλὴν τῷ ἦτο ἀ-

διάφορον τοῦτο. Χάρις εἰς τὴν δούκισσαν, ἐγένετο διδάσκαλος τῆς Ἐρρίεττας.

Νεότης! Νεότης! ἀμείλιχτε, ἀκατάσχετε! Πόσον ταχέως τρέχεις! πόσον ταχέως πετᾶς! Φέρεσαι πτερόεσσα, ὦ νεότης, ἐπὶ δὲ τῶν ποικιλοχρῶν πτερῶν σου συνεσπειρωμένη ἐπικάθηται ἡ πείρα σιωπητικὴ καὶ εἴρων, καὶ δι' ἀνηλεοῦς χειρὸς ἀπομακρύνει ἀπὸ τῆς ἔδου τὰ ὄνειρα τῆς φαντασίας. Ρίψον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ὦ νεότης, τὰ ἄνθη σου—μὴ σὲ ἀπατήσῃ ἡ ἀκρόχολος γραῖα! Ρίψον αὐτῇ τὰ ἄνθη πολλῶν θεληγῶν καὶ τὴν εἰρηνικὴν ἀνθεμίδα καὶ τὴν δάφνην τὴν πολεμικὴν· τὸ ῥόδον ὄμως τοῦ ἔρωτος θλίψον ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς καρδίας σου καὶ μὴ ἀνεχθῆς νὰ καλλύνη πολὺν πονηρὰν φύλαξεν αὐτὸ καλῶς, ὅταν δὲ τὸ ῥόδον μαρανθῇ ὑπὸ τῆς φλογὸς τῆς καρδίας—μηδὲ τότε παραδώσῃ αὐτὸ εἰς τῆς γραῖας τὸ ὄνειδος, ἀλλὰ συναπόθανε μετ' αὐτοῦ!

Ἐπίσημοι ἦσαν αἱ στιγμαὶ ἐκεῖναι διὰ τὸν Σούλτζ. Καθ' ἐκάστην μετέβαιεν ἀπὸ τοῦ μικροῦ τοῦ θαλάμου εἰς τὰς κομπᾶς αἰθούσας τῆς δουκίσσης, καὶ καθ' ἡ διδάσκαλος, ἔμεινε δικαιοματικῶς μόνος μετὰ τῆς Ἐρρίεττας.

Δι' αὐτὸν ἡ Ἐρρίεττα δὲν ἦτο γυνή, ἀλλ' ἀνώτερον ὄν, οὐχί τι ἐπίγειον, ἦτο πνεῦμα τῆς φαντασίας του, τὸ ἰδανικὸν τῆς ἑαυτοῦ ἐμπνεύσεως. Ὁ Σούλτζ ἠγάπησεν ὡς νεανίας, ὡς καλλιτέχνης πλήρης ὀρυθῆς καὶ πάθους.

Καὶ ἡ Ἐρρίεττα ἐπίσης παρέδωκε τῷ Σούλτζ καρδίαν καὶ ζωὴν, καὶ δι' αὐτὴν ὁ Σούλτζ ἦτο ἀσύνθητος ὄν, ὅπερ ἐθεώρει μετ' αἰσθηματὸς τινας εὐλαθείας. Ἠγάπησεν, ὅπως ἀπερρίμμενον καὶ λησημονηθὲν παιδίον, δύναται ν' ἀγαπήσῃ ἄνθρωπον, ἐπιμελῶς αὐτὸ περιποιηθῆντα καὶ περιθάλψαντα.

Εὐμορφος ἦτο ἡ Ἐρρίεττα, ἐγοήτευε δὲ δι' ὅλης τῆς καλλονῆς γυναικὸς ἀγαπώσης. Πάσης τῆς ψυχῆς της τὰς δυνάμεις μετέβαλεν εἰς ἓν αἰσθημα, τὸν ἔρωτα· ἐδημιούργησε δι' ἑαυτὴν κόσμον νέον, κόσμον βαθυτάτου αἰσθηματος, προμήνυμα τοῦ οὐρανοῦ παραδείσου. Ἐνεκα δὲ τῶν βασάνων τῆς νεότητός της, ὅλα αὐτῆς τὰ αἰσθηματὰ ἦσαν ἰσχυρά. Δι' αὐτὴν ὁ ἔρως δὲν ἦτο ἐνασχόλησις χοροῦ ἢ τοῦ συρμοῦ ἄθυρμα, ἀλλ' ἔλαμψεν ἐν τῇ ψυχῇ της ὡς ἀστὴρ μετὰ φέγγους ἀσβέστου.

Καθ' ἐκάστην διήρχοντο ἑαυτῶν τὰς ὥρας των.

Καὶ ὁ μὲν ἐδίδασκεν ἐνθουσιαιδῶς καὶ εὐγλωττως, ἡ δὲ ἤκουε μετ' ἔρωτος· καὶ μετὰ πόσης μὲν χαρᾶς ἐκεῖνος ἤκουε τὰς ἐρωτήσεις της, ἡ δὲ νέα πόσον ἐθέλγετο ἐκ τῶν ἀποκρίσεων ἐκεῖνου!

Δυστυχῶς, ὁ ἔρως αὐτῶν ἦτο ἐξ ἐκεῖνων οἵτινες δὲν προωρίσθησαν εἰς τὴν ἐπίγειον εὐδαιμονίαν. Ἠγγίκε τὰ νέφη, ἐνῶ διὰ τὰ ἐγκόσμια

ἀγαθὰ ἀνάγκη νὰ μένη τις ἐπὶ γῆς. Ἄν, μὴ λησμονηθέντες ἐν τῇ ἀμοιβαιότητι τῶν ἑαυτῶν αἰσθημάτων, ἐξετίμων κάλλιον καὶ κόσμον καὶ ζωὴν, θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτοῖς ὑπαρξίν ὁμαλὴν καὶ ἀτάραχον, ὑπέικουσαν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τοὺς νόμους τῆς πραγματικότητος. Ἄλλ' εἰς τοῦτο ἦσαν ἀμαθεῖς ἀμφοτέροι· ὁ μὲν ἦτο εἰκοσαετής, ἡ δὲ μόλις ὑπερέβαινε τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ἡγαπῶντο θερμῶς, διαπύρως. Πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶχον ἐνοήσει ὅτι ἀποχωριζόμενοι θὰ ἦσαν δυστυχεῖς· καὶ ὅμως οὐδὲ μία κἀν λέξις ἀγάπης εἶχεν ἐξέλθει τῶν χειλέων των. Ἐν τῇ ἀθωότητί του ὁ Σούλτζ ἐφρόνει ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ ἄλλοῦ ἢ πρὸ τοῦ γαμηλίου βωμοῦ. Ἄλλως τε πρὸς τί αἱ λέξεις; . . . .

Τρεῖς μῆνες παρήλθον ἀστραπηδόν. Τὰ πράγματα εὐρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν· ἡ δούκισσα ἐκάλει τὸν Σούλτζ εἰς τὰς ἐσπερίδας της, ὅπου ἐκεῖνος σπανίως ἐφαίνετο, καὶ ὅπου πλέον δὲν εἶχε παίξει. Αἱ συναθροίσεις ἐγίνοντο τακτικάι.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Σούλτζ, τὴν ὥραν τοῦ μαθήματος, εὗρε τὴν νεάνιδα κλαίουσαν.

— Τί ἔχετε; ἀνεφώνησεν ἐκπληκτος.

— Αὔριον ἀναχωροῦμεν εἰς Ἰταλίαν ἀπεκρίθη ἡ Ἐρρίεττα.

Ὁ Κάρολος ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος. Ὀμοιάζεν ἄνθρωπον ὅστις πεσὼν ἀπὸ μεγάλου ὕψους ἀδυνατεῖ νὰ συνέλθῃ.

— Μὴ μὲ λησμονεῖτε, μὴ μὲ λησμονεῖτε! Πολλὰ εἶναι αἱ πρὸς ὑμᾶς ὑποχρεώσεις μου. Πάντοτε θὰ σᾶς ἐνθυμοῦμαι—Ἐρρίεττα! εἶπεν ἐκεῖνος, εἶμαι πτωχὸς μουσικός, ὡς εἰξεύρετε· ὁ πατήρ μου μ' ἐδίωξε· θέλετε νὰ συμμερισθῆτε τὴν τύχην μου; συγκατανεύετε νὰ γίνετε σύζυγός μου;

Ἡ Ἐρρίεττα τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα σιωπῶσα.

— Ἄλλ' ὄχι, ὄχι τώρα, ἀπήντησε μετὰ πάθους ὁ Σούλτζ, ὄχι τώρα! Δότε μοι καιρὸν νὰ δοξασθῶ, διὰ τῆς δόξης μου ν' ἀπολαύσω τὴν πατρικὴν εὐλογίαν καὶ ἀγάπην καὶ τότε, ἀλλὰ τότε μόνον, ἐμφανίζομαι ἐνώπιόν σας καὶ σᾶς λέγω· νόμφη τοῦ πτωχοῦ Σούλτζ! ἤλθα νὰ ζητήσω τὸν λόγον σας.—Θὰ σᾶς προσμένω εἰς Ἰταλίαν, ἀπεκρίθη ἡ Ἐρρίεττα, δίδουσα αὐτῷ δακτύλιον. Εἶμαι μνηστὴ σας . . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ἡ δούκισσα καὶ ἐνεχείρισε τῷ Σούλτζ ἐσφραγισμένον φάκελλον. «Ἀναχωροῦμεν αὔριον τῷ εἶπε προσηνής. Ὁταν ἐπἀνέλθωμεν εἰς Πετρούπολιν ἐλπίζω νὰ σᾶς ἴδω εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ θὰ σᾶς βλέπω πάντοτε μετ' εὐχαριστήσεως.»

Ὁ Σούλτζ προσέκλινε καὶ μετ' ἀνεφράστου συγκινήσεως ἔδραμεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ἐκεῖ ἀπεσφράγισε τὸν φάκελλον.

Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον χρήματα καὶ γραμμάτιον

διαλαμβάνον τὰ ἀκόλουθα. «Διὰ τρεῖς μῆνας, πρὸς ἓν τάλληρον τὸ μάθημα—90 τάλληρα.»
Ε' Πάλη.

Ὁ Σούλτζ ἔμεινεν ἐκ νέου ἄνευ ψυχικοῦ ἀσύλου, τῷ ἦτο ὅμως γνωστὸς πλέον ὁ σκοπὸς τοῦ βίου. Ἐκλείσθη ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ ἐπέδωθη εἰς τὴν σύνθεσιν. Ἡ φήμη μουσικοῦ τοῦ συρμοῦ τῷ ἀπήρσεκε Αἰτήσεις, ὑποκλίσεις ἐξευτελιστικάι, μουσικαὶ κερδοσκοπίαί, πάντα ταῦτα τῷ ἦσαν ἄγνωστα. Ἐπεθύμει νὰ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸ στάδιον ὡς τῆς τέχνης ἱεροφάντης καὶ οὐχὶ ὡς ἰκέτης ταπεινός· ἤθελε νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πλήθους τὸ ἔργον του καὶ νὰ προσμείνῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ὅθεν ἤρξατο γράφων μεγάλην συμφωνίαν δι' ὅλην ὀρχήστραν· ἐξ μῆνες παρήλθον οὕτω, ἔζη δὲ κατὰμονος καὶ λησμονημένος μίαν ἰδέαν ἐν τῷ νῷ, μίαν μόνην ἀνάμνησιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχων. Τὸ ἔργον του ἦτο ἔτοιμον. . . .

Αἰφνης ἔλαβεν παρὰ φίλου τὴν ἀκόλουθον εἰδησιν.

«Ὁ πατήρ σας ἀποθνήσκει καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς ἴδῃ καὶ σᾶς συγχωρήσῃ. Ἡ διαθήκη του ἔγεινεν ἤδη ὑπὲρ ὑμῶν. Σπεύσατε!»

Ὁ Σούλτζ ἀφῆκε τὰ πάντα καὶ ἀνεχώρησε. Δυστυχῶς ὅτε ἔφθασεν, ὁ πατήρ του εἶχεν ἀποθάνει, ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ διαθήκη οὐδαμοῦ εὐρέθη καὶ ἀντ' αὐτῆς ἡ Μαργαρίτα ἐπαρουσίασεν ἄλλην, δυνάμει τῆς ὁποίας καθίστατο ἐκείνη γενικὴ κληρονόμος τοῦ μακαρίτου. Πρὸς δὲ τὸν Σούλτζ εἶπεν ὅτι οὗτος, καθὼ αἴτιος τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του, δὲν ὤφειλε νὰ περιμείνῃ παρ' αὐτῆς τὴν παραμικρὰν βοήθειαν.

Ὁ Σούλτζ ὤφειλε νὰ ὑποκύψῃ. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἐθρήνησε πικρῶς ἐπὶ τοῦ νεοκαφοῦς τάφου, ἐπανέλαβε τὴν ὀδοιπορικὴν του ῥάβδον καὶ ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Βιέννην. Ἄλλ' ἐκεῖ δύο εἰδήσεις τὸν ἐκεραύνωσαν. Ὁ Βετχόβεν εἶχεν ἀποθάνει, ἡ δὲ δούκισσα ἐξ Ἰταλίας ἐπανελθούσα, εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς Ῥωσίαν.

Ὁ καλλιτέχνης ἔμεινε μόνος. Ἡ εἰς τὸ μέλλον ἐλπὶς ἀπέβαινεν ὀσημέριαν ἀμαυροτέρα καὶ μᾶλλον σκοτεινὴ. Ἐσπευσε νὰ δεῖξῃ πρὸς τοὺς καλλιτέχνας τῆς Βιέννης τὸ ἔργον του, οὗτοι δὲ τὸν ἐπήνεσαν καὶ τὸν προέτρεψαν ν' ἀπέλθῃ παρευθὺς εἰς Πετρούπολιν· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον τῷ ἐδόθησαν καὶ συστατικά ἐπιστολαὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ καλλιτέχνας. Ἐλευνόμενος ὑπὸ μυστηριώδους ἰδέας, ὁ Σούλτζ ἤκουσε δολίους συμβούλους καὶ ἐγκατέλιπε τὴν Βιέννην του, ὅπου δύο φωτεινὰ μετέωρα ἔλαμψαν εἰς αὐτόν· ἡ μεγαλοφυΐα εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Βετχόβεν ἐξ ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἔρως εἰς τὴν γοητευτικὴν εἰκόνα τῆς Ἐρρίετης. Ὅθεν λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὰ ὀλίγα του χρήματα, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ψυχρὰν Ἀρκτον, εἰς τὴν ὑγρὰν Πετρούπολιν,

ἕνα ἴδῃ ἂν καὶ ἐκεῖ ἐπίσης, εἰς τὸ βόρειον σέλας, θὰ ἀναλαμψῶσιν ἐκ νέου δι' αὐτὸν τὰ δύο μετέωρα τὰ ὑπ' αὐτοῦ θεοποιηθέντα—ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ὁ ἔρωσ. Ἄλλὰ φεῦ! ὁ εὐτυχὴς καιρὸς εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ ὄριζων ἔμεινε σκοτεινός. Ἐν Πετροπόλει ἔμαθεν ὅτι ἡ δούκισσα μετὰ τῆς Ἐρριέττης μετέβη εἰς Ὀδησσόν. Τότε ἐνεχείρισε τὰ συστατικά του πρὸς τοὺς ἐκεῖ μουσικοὺς, ἀλλὰ εἰς μὲν διάσπῃς βιολιστῆς τὸν ἐδέχθη ὑπερφάνως καὶ τῷ ἠρνῆθη πᾶσαν βοήθειαν, τὸ παράδειγμα δὲ αὐτοῦ ἠκολούθησαν καὶ οἱ λοιποί. Ὁ μὲν εἶχεν ἀδελφὸν μουσικόν, ὁ δὲ θεῖον ὁ τρίτος δὲ ἐπαίξεν ὁ ἴδιος κλειδοκύμβαλον. «Αἱ μουσικαὶ συμφωνίαι δὲν δίδονται εὐκολα» τῷ ἔλεγον· χρειάζονται πρὸς τοῦτο πολλὰ ἐξοδα τὰ ὅποια δὲν καλύπτονται. Τὸ κλειδοκύμβαλον ἄλλως τε εἶναι κοινότατον ὄργανον. Ἄν ὁ Σούλτζ ἐπαίξει σάλπιγγα ἢ ἐπὶ 15 τυμπάνων, ἢ νέον τι ἄγνωστον ὄργανον, ἢ τέλος ἂν ἦτο τυφλὸς ἢ ἀνάπηρος, θὰ ἠλπίζετο ἐπιτυχία· ἀλλὰ κλειδοκύμβαλον ἔχουσι πάντες. Οἱ μᾶλλον εὐνοήσαντες αὐτὸν τὸν παρεκίνησαν νὰ παραδίδη μαθήματα, ἢ νὰ παίξῃ εἰς χοροῦς. Ὅτε δὲ ὁ Σούλτζ εἶπε περὶ τῶν συνθέσεών του, τὸν ἐξέλεγον ὡς παράφρονος καὶ τὸν ἐγκατέλιπον καθ' ὅλοκληρίαν. Πισθεῖς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὁ Κάρολος ἐζήτησε μαθήματα, ἀλλὰ τοιαῦτα εὔρε μόνον δύο. Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπετέλουν ὄλον αὐτοῦ τὸ εἰσόδημα, καὶ ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη ἔζη ἀγογγύστως ἐν τῷ ὑπερφύου, ὅτε τὴν πρώτην ἐκείνην ὁ Μύλλερ τῷ ἔφερε τὸ ζεύγος τῶν ἐφαρμένων πηλοβατίδων ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ παίξῃ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς συζύγου του. Ἐνθυμεῖται βέβαια ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ διήγησις ἡμῶν.

ς' Ἐταῖρος.

Ἀπελθόντος τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, ὁ Σούλτζ ἐπὶ πολὺ ἔτι ἐκάθητο στηρίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ἐσκέπτετο... περὶ τίνος;... Κύριος οἶδε. Βαρεῖα τὸν κατεῖχε θλίψις.

Αἶφνης ἀνοίγεται ἐκ νέου ἡ θύρα καὶ εἰσέρχεται νεανίας μελανόκομος, φορῶν παλαιὸν τετοιμημένον ἐπενδύτην. Ἐπλησίασε βραδέως τὸν Σούλτζ καὶ κλίνας τῷ ἐψιθύρισε εἰς τὸ οὖς·

«Ἰπομονή!»

Ὁ Σούλτζ ἀνένευσε.

«Ἐπειτα δόξα!»

Ὁ Σούλτζ ἐγέλασε.

— Δόξα, φίλε, δόξα! Βλέπεις; Τὸ πλῆθος, κλίνον πρὸ τοῦ ὀνόματός σου συγκινεῖται, ἢ φήμη πανταχοῦ κηρύττει τὴν δόξαν σου. Δόξα, δόξα εἰς σέ! Αἱ γυναῖκες πλέκουσι διὰ σέ στεφάνους, οἱ δὲ ἄνδρες ζηλοτύποι σέ χειροκροτοῦν. Ὁ πτωχὸς καλλιτέχνης καθίσταται μετ' οὐ πολὺ τοῦ πλῆθους δεσπότης, ἡ μεγαλοφυΐα καταλαμβάνει τὴν ἑαυτῆς θέσιν, ἡ μουσικὴ θριαμβεύει.—Νεότης! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σούλτζ.

«Ἐγὼ δέ, ἐξηκολούθησεν ὁ νεανίας, θὰ σὲ ἀ-

κολουθῶ ταπεινῶς καὶ θὰ στρώνω μὲ ἄνθη τὸν ἑνδοξὸν δρόμον σου. Ὁ ἄσπῃς σπουδαστὴς θὰ ἐνώσῃ τὸ ὄνομά του μὲ τὸ ὄνομα μεγάλου μουσικοῦ, ἀφ' οὗ τὸ πνεῦμά των ἠδελφώθη ἤδη. Naί, ἑταῖρε, ἡ μεγαλοφυΐα σου μ' ἔκαμε ποιητὴν, αἱ ἰδέαι σου μ' ἐδίδαξαν νὰ σκέπτομαι, τὰ αἰσθηματά σου νὰ αἰσθάνωμαι, νὰ αἰσθάνωμαι διαπύρως. Δόξα εἰς σέ, φίλε μου, δόξα καὶ εἰς ἐμέ, ὅστις πρῶτος σὲ ἐνόησα! Δόξα καὶ εἰς τοὺς δύο μας»—Νομιζῶ ὅτι εἶσαι μεθυσιμένος—εἶπεν ἐκπλαγεὶς ὁ Σούλτζ. Ὁ σπουδαστὴς ἠρρυθρίασε καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν. Ὁ στιγμιαῖος πυρετός του ἐσβέσθη καὶ ἔφερε περὶ αὐτὸν σκοτεινὸν βλέμμα.

— Λοιπὸν ἀποτυχία; ἠρώτησεν ὁ Σούλτζ.— Αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμία, ἀπήντησεν ὁ πρόφῃς σπουδαστὴς μετὰ φωνῆς τρεμούσης.—αἰσχύνῃ!... Σὺ εἶδες πόσας νύκτας διήλθα αὔπνους καὶ συγγραφῶν. Ἔτος παρήλθεν ἤδη ἀφ' οὗ συζῶμεν σὺ μὲ τὴν μουσικὴν σου, μὲ τὴν ποίησίν μου ἐγώ—πτωχοὶ ἀμφοτέροι, καὶ τὸν αὐτὸν διώκοντες σκοπόν. Ὅτε ἐφοίτων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Καζάν δὲν ὑπέφερα νὰ ὑποβάλλω τὸν νοῦν μου εἰς τοὺς κανόνας ξηρᾶς ἐπιστήμης· ὁ προορισμός μου ἦτο νὰ γείνω ποιητὴς.

— Νεότης! διενόηθῃ ὁ Σούλτζ. Ἐγὼ πιστεύω εἰς τὴν ποίησιν, ἀλλ' ὄχι εἰς τοὺς ποιητάς.

— Καὶ ἀφῆκα τὸ Πανεπιστήμιόν μου... Ἀπάτη καὶ αἰσχύνῃ! Ἀνόητος ἀνεξαρτησία χαρκτηρὸς ἤρχισε νὰ μὲ πιεζῇ!

Ὁ Σούλτζ ἔτεινε σιωπηλῶς τὴν χεῖρα πρὸς τὸν νέον.

— Ἀλλὰ πρὸς τί τώρα αἱ διηγήσεις! Ὅτε σοὶ ἐξήγουν μίαν μίαν τὰς σελίδας τοῦ ἔργου μου καὶ σοὶ ἀνεγίνωσκα τοὺς στίχους μου, ἡ ἐπιδοκιμασία σου μοὶ ἦτο κολακευτικώτερα ὄλων τῶν ἀνοήτων ἐπαίνων τοῦ ἀγροίκου ὄχλου, ὅστις θορυβωδέστερον χειροκροτεῖ τὰ πηδήματα τοῦ Τουρνιέρου, παρὰ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ μεγάλου Σαϊξπέρου. Καὶ ὅμως ἐν τῇ περὶ δόξης ἰδέα ἐνυπάρχει θαυμασίον τι δηλητήριο, ἀνεκφραστός τις δύναμις! Ἡ ἰδέα αὕτη ὁμοιάζει γυναῖκα ἄστατον ἢν δύναται τις μὲν ἐμπαθῶς ν' ἀγαπήσῃ, ἀλλὰ δὲν ὑπολήπτεται ὅμως.—Ἦσο εἰς τοῦ βιβλιοπώλου; ἠρώτησεν ὁ Σούλτζ.—Δὲν ἠσθανόμην τῆς πτωχείας τὸ βάρος, ἐπειδὴ εἶχα εἰς τὸ μέλλον τὰς ἐλπίδας μου. Χθὲς ἐτελείωσα τὴν συγγραφὴν μου καὶ ὑπῆγα εἰς τοῦ βιβλιοπώλου.—Καὶ σοῦ ἠρνῆθη;—Εἰσῆλθον εἰς λαμπρὰν αἴθουσαν μεστὴν πλουσίων σκευοθηκῶν· τὰ πάντα ἐν αὐτῇ ἦσαν πολυτελῆ. Εἰς τὴν γωνίαν, ὄπισθεν κομποῦ γραφείου ἴστατο διοπτροφόρος ἀνὴρ καὶ ἔγραφεν ἐπὶ ὀγκώδους βιβλίου. Τὸν ἐπλησίασα συνεσταλμένος· Ἐγὼ ἐν χειρὸν γραφῶν, τὸ ὅποιον ἐπεθύμουν νὰ τυπώσω, ἐψιθύρισα.— Ἀπὸ ἀγνώστους συγγραφεῖς ἡμεῖς δὲν δεχόμεθα χειρὸν γραφῶν, ἀπήντησε χωρὶς νὰ ἐγείρη τοὺς

ὄφθαλμούς και ἐξακολουθῶν νά γράφῃ ὁ κύριος αὐτός, τοῦ ὁποίου ἡ ψυχρά ἀπάντησις μέ κατέβαλε. — Ὡστε δὲν ἐπιθυμεῖτε οὔτε νά τὸ ἀναγνώσητε; τῷ εἶπον. Ὁ κύριος ἐγέλασε. — Μήπως ἐχομεν καιρὸν ν' ἀναγιώσκωμεν; Ἄλλως τε, ἡμεῖς τῶρα δὲν τυπόμεν τίποτε. — Ἀλλά τυποῦν ἄλλων ἔργα; — Σπανίως. ἔπειτα ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τυποῦν δι' ἴδιον λογαριασμόν, ἢ, ἂν οἱ συγγραφεῖς εἶναι γνωστοί, ὡς ὁ μακαρίτης Πούσκιν, φερ' εἶπεῖν, τότε πληρόνομεν ἀκριβῶς. — «Καὶ ἂν τὸ ἔργον μου ἀξιζεῖ πραγματικῶς;» — Πιθανόν. Ἰδοῦ, ἂν, παραδείγματος χάριν, ὁ κύριος Α. Β. ἢ ὁ κύριος Β. Γ. ἐγγυᾶται ὅτι τὸ σύγγραμμά σας θ' ἀρέσῃ εἰς τὸ κοινόν, τότε μέ τὸν καιρὸν. . . Ἴσως. . . ἀλλ' ἡμεῖς τῶρα δὲν τυπόμεν διόλου. — Καὶ ταῦτα εἰπὼν μοὶ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον.

— Ἄκουσ' ἀδελφέ, τὴν συμβουλήν μου, εἶπεν ὁ Σουλτζ. Πολλάκις μοῦ εἶπες ὅτι εἰς τὸν τόπον σου ἔχεις γραῖαν μητέρα. Πήγαινε πλησίον της καὶ ζήτησε ἀμμίαν θέσιν εἰς τὸ ἴδιον μέρος, πρᾶγμα εὐκόλον, ἐκεῖ. Ἔσο τίμιος ἄνθρωπος, ἐκτέλει τὰ χρέη σου, τὸ ὁποῖον εἶναι προτιμότερον οἶας δῆποτε δόξης, μὴ πλανᾶσαι με ἀπατηλὰς ἐλπίδας. Εἶσαι ποιητὴς διότι εἶσαι πτωχός· ἂν ἦτο πλούσιος, δὲν θὰ ἐγίνεσο ποιητής. Σοὶ τὸ εἶπα καὶ ἄλλοτε· ἡ ποίησις ὁμοιάζει τὸν ἔρωτα, ὁ ἔρως τὴν ποίησιν· τὰ ἥρεμα αἰσθήματα εἶναι ἐπίσημα καὶ οὐχὶ πονηρά· εἶναι φῶς, καὶ ὄχι φλόξ, θερμαίνουσι, ἀλλὰ δὲν καίουσι. Πίστευσέ με, τρέξε εἰς τὸ χωρίον σου, σὲ συμβουλεύω ὡς ἀδελφός.

Ὁ Σουλτζ ὠμίλει ματαίως. Ὁ νέος ἐξήπτετο μάλλον καὶ μάλλον. Οἱ μέλανες αὐτοῦ ὄφθαλμοὶ ἤστραπτον, τὰ χεῖλη ἔτρεμον, ἡ κόμη ἐχύετο ἐν ἀταξίᾳ.

Ἐν τῇ παραφορᾷ του ὤρμησεν ἐξω τοῦ δωματίου καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα δὲν ἐπανῆλθε. Ἀστυνομικοὶ κλητῆρες ἰδόντες ἄνθρωπον ὡς ἐν καταστάσει μέθης, ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς ἀστυνομικὸν σταθμόν, ὁπότεν ἀπελύθη τὴν ἐπιούσαν.

Εἰς τὸν βίον τυγχάνουσιν ἐνίοτε παράδοξοι προσεγγίσεις. Ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ἐν τῷ αὐτῷ ὑπερώφῳ συνητηθήσαν δύο ὁμοιοὶ φύσεις, δύο ἀδελφοὶ κατὰ τὴν πτωχείαν καὶ τὰ αἰσθήματα. Ἀμφότεροὶ θύματα τῶν ἰδίων ἐλπίδων, ἀμφότεροὶ ἀκούσαντες τὴν πρώτην ὄρμην τῆς ἀπατηλῆς νεότητος, ἀμφότεροὶ καταβεβλημένοι ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς θλίψεως. Ἀλλ' ὁ Σουλτζ ἦτο πρεσβύτερος· ἡ μετὰ τῆς ζωῆς πάλιν τὸν κατεπόνθησε πλειότερον τοῦ ἐξημμένου αὐτοῦ συντρόφου, πλὴν δὲ τούτου τόσον πολὺ ἐπάλαισεν, ὥστε αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐξησθένουν ἤδη. Ἡ συννεχὴς λύπη, ὅπως καὶ ἡ διηνεχὴς εὐτυχία, φέρει εἰς τὴν ἀπάθειαν· ὁ ἀπελπισμὸς γίνεται τῆς

ζωῆς ἕξις, καὶ προξενεῖ εἰδός τι προώρου καὶ τρομεροῦ ψυχικοῦ θανάτου. Ὁ Σουλτζ εἶχε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Ὁ σύντροφός του ἦτο ἀκόμη ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος· αἱ ἐντυπώσεις του ἦσαν ζωνραὶ, ὀξείαι· στιγμιαίως μετέβαινον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, ἄλλοτε μὲν κλαίων, ἄλλοτε δὲ γελῶν, καὶ νῦν μὲν παραδιδόμενος εἰς τῆς φαντασίας τὰ ὄνειρα, ἔπειτα δὲ βυθιζόμενος εἰς ἀπόγνωσιν. Ὁ Σουλτζ ἀπεναντίας ἦτο ἥσυχος.

[Ἐκταὶ τὸ εἶδος.]

Π. Α. ΛΕΙΩΤΗΣ.

ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΑ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σ. Α. Βυζαντίου]

Ἡ ἐθιμοτυπία ἢ ἐθιμοταξία καὶ ὁ συρμός (l'etiquette et la mode) εἶνε δύο θεότητες συγγενεῖς, ἐπίσης σεβασταί, ἐπίσης ἰδιότροποι, διοικοῦσαι ἀνευθύνως τὸν κοινωνικὸν κόσμον, ἀφ' οὔτου ὁ κόσμος κοινωνικὸς ὑπάρχει. Ἀλλ' ἐν ᾧ τοῦ συρμοῦ αἱ φάσεις διαδέχονται ἀδιῶς ἀλλήλας, ποικιλλόμεναι ἐπ' ἀπειρον, καθὼς καὶ αἱ τῆς σελήνης, ὅσῳ νεαρότεραι, τόσῳ ποθεινότεραι· αἱ τῆς ἐθιμοταξίας μένουσιν ἀμετάβλητοι, ἐπαναλαμβανόμεναι κατὰ τὸν αὐτὸν ἀείποτε τύπον καὶ ῥυθμόν, καθὼς τὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης ἔργα, σεμνυόμενα διὰ τὸ γῆρας αὐτῶν, καὶ τοῦτο μόνον προἰσχύμενα τῆς κυριαρχικῆς μονιμότητος αὐτῶν ἰσχυρότατον δικαίωμα. Ἀλλ' οὐχ ἥττον τῆς νομοθεσίας ἀμφοτέρων αὐτῶν αἱ παραγγελίαι ἐκτελοῦνται ἀπαραβάτως καὶ πολὺ ἀκριβέστερα παρὰ τὰς τῆς ἠθικῆς καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς θρησκείας· διότι τοιοῦτοι εἴμεθα οἱ ἄνθρωποι, ἀκριβεῖς καὶ ζηλότυποι παρατηρηταὶ παντός, ὅτι ἀποβλέπει τὸν ἕξω ἄνθρωπον καὶ τὰ πρὸς ἐπιδειξίν, ὀλίγωροι δὲ καὶ ἀκηδεῖς, ἐκ τοῦ ἐναντίου, πρὸς τὴν συνείδησιν ἡμῶν καὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον.

Τῆς παγκοσμίου δὲ ταύτης ἐθελοδοουλίας δὲν ἐξαιροῦνται οὔτε αὐτοὶ οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου θνητοί, ἐν ὅσῳ παριστάνουσιν ἐν ὑπαίθρῳ τὸ νενεμημένον αὐτοῖς ὑπὸ τῆς τύχης ἢ τοῦ δικαίουματος πρόσωπον. Καὶ ὁ Σουλτάνος, ὁ μάλλον ἀπόλυτος οὗτος αὐτοκυρίαρχος, εἶναι δούλος τῆς ἐθιμοταξίας. Ἐν ᾧ ὁ ἔσχατος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ δύναται, παραδ. χάριν, νά προσυλαχθῇ ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ καύσανος τοῦ ἡλίου, κρατῶν θολίαν ἢ τυλιγμένον μὲ τὸ σάλιον, ὁ Σουλτάνος ὑπάγει εἰς τὸ τζαμίον βρεχόμενος καὶ χιονιζόμενος· διότι δὲν δύναται οὔτε ν' ἀποφύγῃ τὴν κατὰ παρασκευὴν πομπικὴν εἰς τὸ τζαμίον προέλευσιν, ὡς ἔχουσιν παρεκτός τῆς θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς αἰτίας. Ἀπρότιος γὰρ ἐν τοῖς τοῦ Σαραγίου ἀθύτοις δι' ὅλης τῆς ἐβδομάδος ὁ τῶν Πιστῶν οὗτος ἀρχηγός, ὀφείλει κατὰ παρασκευὴν νά πείσῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ καὶ τοὺς ὑπηκόους του καὶ τοὺς ξένους πρέσβεις, ὅτι δὲν ἐγένετο παρανάλωμα ῥαδιουργίας τινὸς τῶν ἐν